

korte mededelingen

Boomkruiper kruipt langs muur van boerderij

Op 27 mei 1994 zagen mijn vrouw en ik vanaf de camping 'Grensvzicht' te Radewijk, gemeente Hardenberg, een Boomkruiper foerageren op een paar berkebomen.

Naar zijn gewoonte begon de vogel aan de voet van een berkestam en kroop min of meer schoksgewijs al voedselzoekend naar boven. Daarna vloog de vogel naar de voet van de volgende boom en tastte die evenzo af van beneden naar boven.

Tot onze verbazing vloog de Boomkruiper toen naar de naastbijgelegen boerderij en ging daar langs de muur van de voorgevel al zigzaggend van beneden naar boven te kruipen op zoek naar voedsel.

Wij hadden dit nog nooit eerder waargenomen, maar vermelden dit nu, naar aanleiding van het berichtje over dit gedrag in Het Vogeljaar 42 (1): 19.

■ Echtbaar H. Stel, Balilaan 5, 6712 AW Ede.

Teruggang van vogels in tuinen?

Uit een Brits onderzoek waar circa 20.000 jonge mensen aan hebben meegewerkt, blijkt dat in de afgelopen vijftien jaar veranderingen zijn te constateren in de winteravifauna in tuinen.

positie gemiddeld aantal per tuin

1994	1979	soortnaam	1994	1979
1	2	Spreeuw	4,26	8,1
2	1	Huisemus	3,25	8,8
3	5	Vink	2,52	2,0
4	3	Pimpelmees	2,28	2,44
5	4	Merel	1,76	2,38
6	7	Roodborst	1,12	1,0
7	8	Koolmees	1,03	0,9
8	6	Groenling	0,98	1,0
9	-	Zwarte Kraai	0,59	-
10	12	Ekster	0,5	0,4

Bron: Big Garden Birdgardenwatch 1994.

Zanglijster *Turdus philomelos* en landslakken

In Het Vogeljaar 42 (2): 49-50 heb ik enkele noten toegevoegd aan de gesuggereerde relatie tussen het gebruik van mollusciden en de achteruitgang van de Zanglijster. Ondertussen is in Zwitserland een onderzoek gedaan aan de achteruitgang en lokaal uitsterven van landslakken in relatie tot de opwarming van het klimaat (Bauer & Bauer 1993). In de omgeving van Bazel blijkt de slak *Arianta arbustorum* in de periode tussen 1908-1991 op zestien van de eenentwintig vindplaatsen te zijn uitgestorven, terwijl het karakter van de biotoop niet lijkt te zijn veranderd. Uit laboratoriumexperimenten bleek vervolgens dat de eijtes van deze soort temperatuurgevoelig

zijn en ontwikkelingsproblemen ondervinden bij oplopende temperaturen 19°C, uitkomst 81,5%; 22°C, uitkomst 38,7%; boven 22°C kwamen ze niet meer uit). *Arianta arbustorum* is een van oudsher bekende en algemeen voorkomende soort in West- en Midden-Europa (Gener 1896, Kerney & Cameron 1980). Het is dan ook weinig bemoedigend in een bericht van de Raad van Europa te lezen dat voor de bestrijding van het broeikas effect 'onvoldoende medewerking' wordt verkregen van de deelnemende landen aan de Milieuconferentie in Rio. Het aandeel broeikasgassen zou moeten worden gestabiliseerd op het volume van 1990 (en dat is dus niet eens terugdringen maar het bereiken van een stand-still-effect) (Anonymus 1994). Als gevolg van globale opwarming ontstaan er ook veranderingen in de bodemchemie.

Pierre Maréchal.

LITTERATUUR:

Anonymus (1994): Bestrijding van het broeikas effect; onvoldoende medewerking. Naturopa Nieuwsbrief 94 (3): 2.

Bauer, B. & A. Bauer (1993): Climatic warming due to thermal radiation from an urban area as a possible cause for the local extinction of a land snail. *Journal of Applied Ecology* 30: 333-340.

Gener, D. (1896): Unsere Land- und Süßwasser Mollusken. Stuttgart.

Kerney, M.P. & A.D. Cameron (1980): Elseviers Slakengids. Amsterdam/Brussel.

Maréchal, P. (1994): Bedreigen mollusciden de stand van de Zanglijster *Turdus philomelos*. Enige gedachten bij een berichtenstroom. Het Vogeljaar 42 (2): 49-50.

Kan bescherming van Aalscholver ondergang van Roerdomp zijn?

In het Algemeen Dagblad van 19 mei 1994 schrijft de bioloog C.L. Deelder verbonden aan het Rijksinstituut voor Visserijonderzoek te IJmuiden dat kan worden geconcludeerd dat een ongebreidelde toename van het aantal Aalscholvers moet leiden tot een gelijktijdige afname van het aantal Roerdampen en consorten. Om dit nog eens te benadrukken volgt 'deze afname werd bereids signaleerd'.

Bovendien bekritiseert de schrijver de tekst in het blad 'Vogels' waar de afname van soorten als de visetende Roerdomp niet wordt geweten aan een afname van het visbestand, zoals men toch zou verwachten, maar aan het verder aftakelen van het leefgebied voor vogels.

Laten wij eerst eens kijken hoe het vroeger was toen Nederland nog heel veel moerasbos bezat en er enorme kolonies reigerachtigen en Aalscholvers te vinden waren. Het moet toen in de uitgestrekte rietvelden ongetwijfeld ook hebben gewemeld van Roerdampen. Trouwens de Roerdomp is een vogelsoort die één van de meeste volksnamen in ons land op zijn naam heeft staan. Een indicatie op de algemeenheid van de soort. In die tijd moeten er ook heel wat meer Aalscholvers bij ons zijn voorgekomen. Waar al

die viseters gingen vissen is mij niet zo erg duidelijk, want zo veel open plassen als wij nu bezitten waren er toen ook vermoedelijk niet. Blijkbaar kunnen dus veel Roerdompen en veel Aalscholvers op bepaalde voorwaarden toch wel samenleven.

Aalscholvers behoeven niet altijd de Roerdompen voor de voeten te lopen. Beide vogelsoorten laten een totaal andere jacht- én vismethode zien, veelal in een toch wat verschillende biotoop. Daarbij komt dat vis weliswaar door beide vogelsoorten wordt gevangen en gegeten, maar op een heel andere plaats en op een heel andere wijze. Daaruit kan blijken dat beide vogelsoorten van totaal andere vissoorten leven, maar wellicht ook soms van zelfde vissoorten maar dan van een groot verschil in leeftijd. De Aalscholver duikt naar vis, terwijl de Roerdomp vis uit ondieper water spietst maar ook van ander voedsel dan alleen vissen leeft.

Of dus bescherming van de Aalscholver de ondergang van de Roerdomp kan zijn, zou men maar niet zo uit de 'losse hand' mogen verklaren. Zeker niet van twee vogelsoorten die een totaal andere levenswijze hebben en die ongetwijfeld ook niet van het zelfde voedsel leven. Dat de Roerdomp veel last heeft van onrust in de broedgebieden (watertoerisme), biotoopvervuiling (water, flora) en dus aftakeling van het leefgebied, vind ik helemaal niet gek bedacht en zeker niet *'een ander konijn uit de hoge hoed getrokken'* zoals Deelder schrijft.

Dat vele vissoorten in ons land afdoende moeten worden beschermd, zoals Deelder schrijft, zullen wij het allemaal wel eens zijn. Trouwens in de jaren van de enorme kolonies reigerachtigen en Aalscholvers in onze vorige eeuwen werd er nog geen vis in grote hoeveelheden uitgezet en was wat dat betreft de natuur nog 'self-supporting'. Maar bij alleen het beschermen van onze vissoorten zijn wij er niet, de leefgebieden, de biotopen voor de uiteenlopende zoetwatervissoorten moet worden beschermd. Kennen wij overigens de leefgebieden van alle vissoorten zo goed dat wij die ook kunnen behouden en beschermen? Want het is niet alleen een kwestie van 'schoon' water!

Jaap Taapken.

1994: Recordjaar voor Lepelaars in Nederland

Blijkens informatie van Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer hebben er dit jaar een recordaantal Lepelaars in Nederland gebroed. In tien verschillende kolonies broedden zo'n 700 paren. Dat is meer dan in eerdere decennia in deze eeuw.

De huidige sterkte van de verschillende Lepelaarskolonies in Nederland is anno 1994 als volgt:

1. Quackjeswater, Voorne, Zuid-Holland: 60 paren
2. Zwanenwater, Callantsoog, Noord-Holland: 40 paren
3. Texel, De Schorren: 50 paren
4. Texel, De Geul: 43 paren

5. Texel, De Muy: 20 paren
6. Vlieland: 80 paren
7. Boschplaat, Terschelling: 65 paren
8. Het Oerd, Ameland: 5 paren
9. Schiermonnikoog, kwelder: 24 paren
10. Hoekplas, Oostvaardersplassen, Zuidelijk Flevoland: 310 paren.

Deze aantallen dateren van half juni 1994 en betreffen dus nog voorlopige cijfers.

Het aantal nu op de Waddeneilanden broedende Lepelaars bereikt met 287 paren een absoluut record en is in tien jaar bijna verdrievoudigd sedert 1984, toen op Texel, Vlieland en Terschelling in totaal 104 paren broedden. Het is ook twee maal zoveel als de maximale omvang die de kolonie in De Muy op Texel ooit bereikte (150 paren in 1947/1954).

Eind jaren tachtig werden de Lepelaars uit het Zwanenwater en het Naardermeer verdreven door predatie van deze kolonies door Vossen. De Naardermeerkolonie (al bezet sinds circa 1850) werd zelfs in 1989 geheel verlaten; tot op heden heeft zich hier geen hervestiging voorgedaan. De verhuizing van de Lepelaars naar de Waddeneilanden en de Oostvaardersplassen is echter tegelijk gepaard gegaan met een verdere populatieoename. Broedden er in de jaren zeventig, na de gif-crash van eind jaren zestig, tussen de 200-250 paren Lepelaars in Nederland, in de jaren tachtig verdubbelde de stand zich (ondanks de Vos) tot bijna 500 paren in 1989. De huidige 700 paren overtreft het eerdere maximum voor deze eeuw van 550 paren, geschat voor midden jaren vijftig door dr. G.A. Brouwer.

■ Ruud Vlek, Spuistraat 302, 1012 VX Amsterdam.

LITTERATUUR:

R.M.G. van der Hut (1992): Biologie en bescherming van de Lepelaar *Platalea leucorodia*. Aanzet tot het beschermingsplan. Technisch rapport Vogelbescherming 6. Zeist.

Wader Study Group

Op 21 tot 24 oktober 1994 komt een internationaal onderzoekersgezelschap te Bûsum (Sleeswijk-Holstein) bijeen om over de toestand van de bescherming van de Waddenzee, de wadvogels en de broedvogelmonitoring van wadvogels te vergaderen.

■ Nadere informatie: Dr. H. Hötter, WSG-Tagung, Forschungs- und Technologiezentrum Westküste, Hafentörn, D-25761 Bûsum, Duitsland.

Wulpen en Vossen

In 'Sovon-Nieuws' 7 (2): 16 schrijft Rob Bijlsma over Wulpen en Vossen, gaat dat samen in het Wapserveld?

Uit de verzamelde cijfers blijkt in de eerste plaats dat alleen veldervaring onvoldoende is om zinnige uitspraken te kunnen doen over het aantalsverloop en broedsucces van Wulpen en predatiedruk door Vossen. In de tweede plaats blijken Vossen en Wulpen op het Wapserveld goed samen te gaan. Op de derde plaats stelt Bijlsma vast dat broedbiologisch onderzoek veel kan toevoegen aan monitoring van broedvogelaantallen.

Hybride Huismus X Ringmus?

In 't Zwelmpje, het lijfblad van de Vogelwerkgroep Walcheren (9 (2): 8, 1994), staat een waarneming beschreven van E. Sanders waarin hij melding maakt van het regelmatig waarnemen van een mogelijke kruising tussen Huismus en Ringmus. Het exemplaar bevond zich in een wisselende groep Huismussen variërende tussen de tien en vijftig exemplaren. In de zelfde periode is in het blad van de vogelhouders (Onze Vogels) een interessant artikel van J. Kuiper te lezen over de inmiddels vele kleurmutanten en nog niet gestabiliseerde kleurvormen van Huismussen in de vogelhoudij (55 (5): 119-120, 1994). Sanders en Kuipers wijzen op hun eigen manier erop dat meer aandacht besteden aan zulke groepen tot bijzondere observaties kan leiden. Een open deur? Bij Kuipers, als hij het over mutaties van Huismussen bij 'Europese Kultuurvogels' heeft: *'In de praktijk betekent dat, dat het vangnet van het ringstation ten velde een betere kans biedt dan de opstapeling van mutaties'*. De neiging om de meest gewaardeerde soorten of vormen van soorten aan de natuur te onttrekken, is kennelijk nog niet van de baan. Het is maar een 'mus' gaat in onze tijd, gezien de ontwikkelingen bij vogelliefhebbers, dus niet altijd meer op.

Pierre Maréchal.

Zie ook 'Dutch Birding' 16 (3): 122-123 waarin de kruising tussen een Huismus en een Ringmus in Kent, Engeland wordt besproken door Don Taylor (1994) 'House Sparrow x Tree Sparrow hybrids in Kent, England'.

Wilhelmshavenprijs voor prof. dr. Wim Wolff

Professor dr. Wim Wolff van het DLO-Instituut voor Bos- en Natuuronderzoek zal half juli de Wilhelmshavenprijs ontvangen. Een bijzondere eer, want het is de eerste keer dat deze Duitse onderscheiding naar een buitenlander gaat. Dit zegt veel over de kwaliteit van het Nederlandse onderzoek aan kustwateren, waarin Wolff een leidinggevende rol speelt. De prijs, die in 1988 werd ingesteld, wordt aan Wolff uitgereikt door oud-Niozdirecteur Henk Postma, die internationaal wordt gezien als één van de prominente wetenschappers op marien gebied.

Wim Wolff (50) is marien bioloog. Hij heeft zich lange tijd verdiept in bodemdieren en vogels. Op gebied van ondiepe zeegebieden staat hij volgens collega's op eenzame hoogte. Hij heeft ruim 250 publikaties op zijn naam staan.

Bron: Texelse Courant, vrijdag 24 juni 1994.

Nog eens de overdracht van reservaten door vogelbescherming Nederland

In een brief heeft Vogelbescherming Nederland de vogelwerkgroepen nader geïnformeerd over de achtergronden, die hebben geleid tot overdracht van haar reservaten aan andere behorende instanties. 'Vogelbescherming' is tot deze stap gekomen, omdat zij ervan is overtuigd dat gespecialiseerde terreinbeherende instanties, zoals het Noordhollands Landschap, Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer, beter in staat zijn

om de toekomst van reservaten als het Balgzand, de Dordtse Biesbosch en De Reef te garanderen. Voor Vogelbescherming Nederland stond bij deze overdracht het behoud van de gebieden voorop.

Men wijst er nog op, dat reeds bij de oprichting van Vogelbescherming (1899) en Natuurmonumenten (1905) onder meer door Jac P. Thijsse werd afgesproken, dat de laatste zich zou toeleggen op aankoop en beheer van terreinen en Vogelbescherming in het hele land pal zou staan voor de vogels.

In de desbetreffende brief wordt tevens gewezen op het feit, dat terreinbeherende instanties steeds vaker luisteren naar adviezen van Vogelbescherming en desgevraagd rekening houden met het belang van de vogels.

De overdracht aan andere beheersinstanties vindt plaats op basis van een overeenkomst, waarbij de nieuwe beheerder zich verplicht het vogelvriendelijke beheer (inclusief het huidige jachtbeleid) voort te zetten. Overigens worden reservaten die eigendom zijn - zoals De Reef -, in erfpacht aan de toekomstige beheerder uitgegeven.

Als gevolg van de reservatenoverdracht komen bij Vogelbescherming Nederland meer tijd en middelen beschikbaar voor activiteiten op regionaal en plaatselijk niveau. Nog dit jaar zullen drie regioconsulenten worden aangesteld, die de lokale vogelwerkgroepen kunnen ondersteunen. Er kunnen in de toekomst meer gezamenlijke activiteiten worden ontwikkeld om de bedreigde vogelsoorten uit de gevarenzone te halen.

Bron: De Grutter 18 (3): 105, juni 1994.

Zie ook 'Vogelbescherming draagt reservaten over' in Vogelnieuws' 7 (2): 4.

Internationale smokkel van exotische vogels breidt zich steeds uit. België is er het middelpunt van!

Sinds enkele maanden stelt het Koninklijk Belgisch Verbond voor de Bescherming van de Vogels vzw (KBVBV) het grote probleem van de internationale zwendel in exotische vogels aan de orde. Verscheidene acties op de cargo-luchthaven van Zaventem hebben aangetoond dat die smokkel als maar toeneemt. Elke week worden naar schatting 50.000 uit het wild gevangen vogels ontscheept op Zaventem. Het KBVBV werkt daarbij nauw samen met de douane en de rijkswacht en heeft sinds januari verscheidene duizenden vogels in beslag, omdat ze wettelijk zijn beschermd of omdat ze in erbarmelijke omstandigheden worden vervoerd; een inbreuk op het KB van 14 augustus 1986 betreffende de bescherming en het welzijn van dieren (zieke vogels, geen eten of drinken, gestikt in veel te kleine kooien, hoog sterftecijfer,...).

De meeste vogels (ook zij die niet in beslag worden genomen) zijn er ellendig aan toe en een groot deel gaat dood door gebrek aan ruimte en tekort aan drinkwater, maar ook door ziekte en stress. Deze verschrikkelijke omstandigheden maken maar weinig indruk op de dierenartsen die voor het ministerie van Landbouw de ingevoerde dieren op de luchthaven controleren: 'als

ze maar in orde zijn wat de Conventie van Washington (CITES) betreft...'. Er wordt verder geen enkele controle uitgevoerd. Internationaal of nationaal beschermd of niet, gezond of ziek... alle vogels worden vrijgegeven aan de smokkelaars die ze verder doorsturen of laten afhalen door de detailhandelaars. Alleen de aangeslagen vogels ontsnappen aan dit lot.

Het KBVBV veroordeelt ten strengste het optreden van de vertegenwoordigers van het ministerie van Landbouw; hun laksheid doet vermoeden dat ze onder één hoedje spelen met de handelaars en smokkelaars. Eén van onze ploegen heeft ze al verscheidene malen aan het werk gezien op de luchthaven. De vrachtdocumenten worden zelden gecontroleerd: sommige vogelsoorten staan niet vermeld op de facturen of hebben geen attest, het aantal stemt niet overeen met de inhoud van de kooien, er worden onbestaande wetenschappelijke namen gebruikt, enzovoorts en tóch worden de zendingen systematisch vrijgegeven.

De vogels worden nooit correct geteld, noch gedetermineerd, noch gecontroleerd op ziekten (vogelpest, psittacose, ornithose,...). De rijksveeartsen kijken eens vluchtig in de donkere kisten met een zaklamp; bovendien zijn deze houten kratten hermetisch gesloten en kunnen ze alleen worden geopend als men de bovenzijde of het luchtrooster openbreekt.

De vertegenwoordigers van het ministerie van Landbouw beweren bovendien dat de aangeslagen vogels voor hen geen beschermd statuut bezitten, onder andere Grijskopputter (*Carduelis carduelis caniceps*), Grote Putter (*Carduelis carduelis major*), Blauwe Goudvink (*Pyrrhula pyrrhula cineracea*) en Japanse Goudvink (*Pyrrhula pyrrhula griseiventris*).

Het ministerie van Landbouw beweert dat het hier om niet-beschermden soorten gaat, terwijl het KBVBV heeft bewezen dat het om ondersoorten gaat van de Goudvink en de Putter die als soort zijn beschermd op basis van het Koninklijk Besluit van 9 september 1981 betreffende de bescherming van vogels dat van toepassing is in het Vlaamse Gewest (Zaventem ligt in Vlaanderen). Dit besluit houdt in dat de bescherming toepasselijk is op alle vogels die behoren tot één van de op het Europese grondgebied van de lidstaten van de Europese Gemeenschap in het wild voorkomende soorten. Daarin worden bovendien ook alle ondersoorten, rassen en variëteiten van deze vogelsoorten begrepen, waar zij ook ter wereld voorkomen en ongeacht of ze levend, dood op zijn opgezet.

Het ministerie van Leefmilieu van het Vlaams Gewest, de douane en de rijkswacht zijn van goede wil, alleen de verantwoordelijken van het ministerie van Landbouw liggen dwars. Dit heeft tot gevolg dat België de vijfde plaats bekleedt in de top-tien van de in- en uitvoerende landen inzake wilde vogels... een loodzware verantwoordelijkheid op wereldniveau!

Het KBVBV vraagt aan alle officiële instanties, aan alle natuurverenigingen en aan alle bewuste burgers hun ongenoegen te uiten in een protestbrief aan het ministerie van Landbouw (Dienst

Diergeneeskundige Inspectie, dr. J. Tambeur, Algemeen Inspecteur, 5de verdieping, Manhattan Office Tower, Bolwerklaan 21, B-1210 Brussel) en een kopie te sturen naar het KBVBV, Veeweidestraat 43, B-1070 Brussel.

Wees niet medelijdig aan deze afschuwelijke zwendel: koop NOOIT een vogel die in de natuur werd gevangen!

Air Hong Kong stopt met vogeltransporten!

De vreugde bij de ploeg van het Koninklijk Belgisch Verbond voor de Bescherming van de Vogels (KBVBV) kan niet op. De luchtvaartmaatschappij Air Hong Kong heeft beslist om vanaf 1 juni 1994 niet langer vogels te vervoeren in de laadruimten van haar vliegtuigen. Deze beslissing is genomen na de herhaalde inbeslagname van beschermde vogels op de Belgische vrachtluchthaven 'Brucargo' te Zaventem en na een constructief gesprek tussen het KBVBV, Air Hong Kong en Sabena op 20 mei 1994.

De laatste maanden werden op de vrachtluchthaven van Zaventem herhaaldelijk ladingen vogels in beslag genomen. De meeste zendingen waren afkomstig uit Hong Kong en werden vervoerd door de gelijknamige luchtvaartmaatschappij. Het betrof vogels die in Azië uit de natuur werden weggevangen, bestemd voor de export naar onder meer Europa. Meestal bestond een deel van de lading uit vogels die als ondersoort van in Europa voorkomende zangvogels een beschermde status in België bezitten. Aangezien Zaventem in Vlaanderen ligt, is het Koninklijk Besluit van 9 september 1981 betreffende de bescherming van vogels in het Vlaamse Gewest op deze vogels van toepassing. Dat Koninklijk Besluit bepaalt dat het vervoer, de handel en de in- en uitvoer van alle vogels, voorkomende op het grondgebied van de lidstaten van de Europese Unie verboden is. Bovendien worden daarin alle ondersoorten, rassen en variëteiten van deze vogelsoorten begrepen, waar ook zij ter wereld voorkomen. Op die basis werden de laatste maanden enkele duizenden vogels in beslag genomen door de Rijkswacht en de Dienst Waters en Bossen van de Vlaamse Gemeenschap, in samenwerking met de Opsporingsinspectie van de Douane en het KBVBV. De vogels waren meestal bestemd voor Vlaamse, Nederlandse, Franse en Duitse vogelhandelaren die hun levende goederen in Brussel kwamen afhalen. De in beslag genomen vogels werden ondergebracht in erkende vogelopvangcentra. De meest recente inbeslagname dateert van 26 mei 1994.

Naar aanleiding van deze alarmerende toestand op Zaventem, die de laatste tijd enorme proporties heeft aangenomen, heeft het Verbond voor Vogelbescherming onlangs een internationale campagne gestart tegen de invoer van en de handel in exotische vogels die uit hun natuurlijk leefmilieu worden weggevangen. Deze campagne wordt ondersteund door diverse nationale en internationale vogel-, natuur- en dierenbeschermingsorganisaties en is gericht naar de overheden toe, maar ook naar de gewone burger. Aan

de overheden wordt gevraagd om een algemeen importverbod van wilde vogels in Europa uit te vaardigen en de burger wordt verzocht geen vogels meer te kopen. Een kleurige protestaffiche is in juni in omloop gebracht.

De campagne werpt reeds zijn vruchten af. De beslissing van Air Hong Kong is voor de vogelbeschermers een grote overwinning. De directie van Air Hong Kong zegt dat het deze beslissing heeft genomen op pure gewetensbasis, zonder vogelliefhebbers of -kwekers te beoordelen of een positie pro of contra in te willen nemen. Naast het ondertekenen van het wereldwijd embargo op het transport van uit het wild gevangen vogels, wil Air Hong Kong nog veel verder gaan; het besloot om het vervoer van levende vogels te stoppen 'systemwide'. Dit wil zeggen dat geen uit het wild gevangen vogels meer worden vervoerd, maar evenmin vogels die werden gekweekt in gevangenschap. Zoals de directie van Air Hong Kong het zelf zei: *'Er komt geen veer meer in onze vliegtuigen!'*

Air Hong Kong is de 105ste maatschappij die zich aansluit bij het wereldwijd embargo op het transport van uit het wild gevangen vogels. Jammer genoeg wordt dit embargo niet door alle maatschappijen nageleefd. Het KBVBV heeft documenten van diverse luchtvaartmaatschappijen in handen gekregen die bewijzen dat ze het door hen ondertekende embargo niet naleven. In het kader van zijn campagne zal het verbod alle vogelbeschermingsorganisaties in de wereld hierover inlichten. De vogelbescherming vindt dat het voorbeeld van Air Hong Kong navolging verdient bij alle andere luchtvaartmaatschappijen. Na het gesprek op 20 mei 1994 tussen het KBVBV en Sabena verklaarde de directie dat het vogels zal blijven vervoeren, zolang de wettelijke reglementering het toelaat. Sabena sloot zich bij het wereldwijde embargo aan op 1 september 1991 en de directie zegt dat het de bepalingen van dit akkoord strikt naleeft. De officiële certificaten van het Afrikaanse ministerie vermelden telkens dat het om gekweekte vogels gaat. Het KBVBV betwist echter de authenticiteit van deze documenten. Volgens het KBVBV is er geen enkele Afrikaan die zich bezighoudt met de kweek van vogels op grote schaal voor de export, en worden de officiële documenten, waarop staat vermeld 'captive bred' opzettelijk vervalst door de plaatselijke autoriteiten. Sabena heeft tijdens de gesprekken beloofd om bij andere Europese luchtvaartmaatschappijen na te gaan hoe zij dat probleem oplossen. Het KBVBV zegt dat er één oplossing bestaat: het initiatief volgen van Air Hong Kong en elk transport van levende vogels, wild of gekweekt, radicaal te weigeren.

■ Koninklijk Belgisch Verbond voor de Bescherming van de Vogels vzw. (KBVBV), Het Vogelhuisje, Veeweldestraat 43, B-1070 Brussel, België, (0)2 - 5 212 850, fax.: (0)2 - 5 270 989.

Stichting Gierzwaluwenwerkgroep - Nederland opgericht

In december 1993 kwamen Karin Borggreven, Louke Donker, Dick A. Jonkers, Marjos Mourmans-Leinders, Huub Oome, Jaap Taapken,

Paul Voorhaar en drs. Hans Westendorp bij elkaar. Al deze personen hielden zich reeds lang met Gierzwaluwen bezig en dit leidde tot de oprichting van de Stichting Gierzwaluwenwerkgroep - Nederland (met de stille wens dat in België spoedig en dergelijke groep dit voorbeeld zal kunnen volgen).

De stichting zal zich op zo'n breed mogelijk vlak met de Gierzwaluwen gaan bewegen. De stichting heeft ten doel de kennis over de Gierzwaluwen en de gierzwaluwenbescherming te bundelen, te vergroten en uit te dragen en voorts al hetgeen daartoe behoort, daarmee verband houdt en daaraan bevorderlijk kan zijn, alles in de ruimste zin.

De stichting tracht haar doel onder meer te verwezenlijken door het twee maal per jaar uitgeven van het informatieblad 'Apus', het geven van voorlichting door lezingen, lesbrieven, diaserieën, videobanden, tentoonstellingen, symposia en dergelijke, het geven van speciale voorlichting aan alle instanties die zich bezighouden met de bebouwde omgeving, zoals gemeenten, projectontwikkelaars, architecten/bouwkundigen en hun opleidingen, aannemers enzovoorts, het stimuleren van onderzoek, het publiceren daarover en het financieren daarvan, het optreden in rechte, met name het voeren van civiel- en administratief rechterlijke procedures, alsmede het indienen van strafklachten.

Voor provinciale voorlichting is een lijst van afgevaardigden per provincie beschikbaar. Vogelbescherming Nederland heeft volledige steun toegezegd.

Voor nadere inlichtingen of toezendingen van het informatieblad 'Apus' (f 15,- per jaar) gelieve men zich in verbinding te stellen met het secretariaat, mevrouw M. Mourmans-Leinders, Zundertseweg 84, 4707 PB Roosendaal, 01650 - 35 810. Penningmeester is Jacques Meijer te Weesp. Gironummer van de stichting is 333 425 te Weesp.

Cyprus verbiedt voorjaarsjacht op trekvogels

Mede dank zij de acties van Het Vogeljaar en de brieven van vele lezers heeft de nieuw gekozen president van Cyprus Glafkos John Clerides in april 1994 de voorjaarsjacht op trekvogels op Cyprus opnieuw gesloten. Reeds in 1990 werd onder de vorige president Yorgos Vassiliou de voorjaarsjacht gesloten, maar in 1993 opende de nieuwe president Glafkos Clerides onder druk van de jagers opnieuw deze jacht. Ook uit andere landen kwamen vele protesten en men ziet dat protesten wel degelijk succes kunnen hebben. Dat wil echter niet zeggen dat op Cyprus nu alles 'koek en ei' is. Er wordt nog veel clandestien in het voorjaar gejaagd en gevangen, al dan niet met lokvogels.

Vanaf de eerste week van november tot de laatste week van december wordt echter nog volop gejaagd op Aziatische Steenpatrijs (200.000 stuks), Kwartel (80.000 stuks), Houtsnip (43.000 stuks), Zwarte Frankolijn, één der meest zeldzame vogelsoorten, kan echter niet worden gekweekt en het is daarom zaak dat de jacht op deze magnifieke vogelsoort zo spoedig mogelijk op Cyprus zal worden gesloten.

Van de eerste week in januari tot in de laatste week van februari worden jaarlijks zo'n drie miljoen Zanglijsters, 200.000 Merels, maar ook Koperwieken en Spreeuwen geschoten. In de maand september breekt de jacht los op Tortelduiven, Hout- en Rotsduiven en schrikt u niet: Bijeneters. Jaarlijks worden er op Cyprus ruim 10.000 van deze laatstgenoemde vogels geschoten, omdat men vindt dat Bijeneters schade veroorzaken voor de bijenhouders. De straffen op overtredingen van de vogelwet zijn er hoog. Bij een eerste overtreding krijgt men een boete van £ 300 (ruim f 1150,-) en wordt men voor een tweede maal gesnapt dan moet men opnieuw £ 300 betalen en krijgt men twee maanden gevangenisstraf.

J.T.

Onder auspiciën van Het Vogeljaar werd in april 1993 een vogelreis naar Cyprus georganiseerd. Deze reis werd zo'n succes dat de reis in april 1994 werd herhaald en ook in 1995 wordt deze vogelreis van 16 tot en met 23 april herhaald. De deelnemers van de reizen in 1993 brachten f 1500,- op voor de vogelbescherming op Cyprus. In 1994 kon een zelfde bedrag worden overgemaakt. Geïnteresseerden voor de reis in 1995 kunnen voorinformatie aanvragen (02154 - 20 303).

Eerste broedgeval Kruisbek *Loxia curvirostra* in Noordoostpolder

Vanaf oktober 1993 zijn Kruisbekken talrijk aangetroffen in verscheidene bossen in de Noordoostpolder. Ook elders in het land was duidelijk sprake van een invasie. Gedurende najaar en winter werd de typische roep van de Kruisbek veelvuldig gehoord.

Vrijwel direct na de vorstperiode in de laatste decade van februari 1994 is in het Voorsterbos voor het eerst een zingend mannetje, in aanwezigheid van een vrouwtje, waargenomen in de top van een Sitkaspar. Deze territorium-indicerende waarneming heeft zich nog enige malen herhaald in maart en april.

Ook in het Kuinder- en Urkerbos zijn in de zelfde periode zingende Kruisbekken gehoord en gezien. Half april is in het Kuinderbos een pas uitgevlogen jong waargenomen, dat door een van de ouders larixzaden werd gevoerd. Hoewel deze vliegvlugge jongen met hun ouders behoorlijke afstanden kunnen afleggen, mag worden aangenomen dat dit exemplaar ook daadwerkelijk in het ruim 1100 ha grote Kuinderbos uit het ei is gekomen.

Litteratuuronderzoek heeft geen eerdere broedgevallen van de Kruisbek in de Noordoostpolder opgeleverd. Het aantal broedgevallen in de Noordoostpolder in 1994 is ten minste vijf. Niet uitgesloten is dat het werkelijke aantal tien tot twintig paren bedraagt.

■ Peter Krijnen, Pegasusstraat 24, 8303 AR Emmeloord, 05270 - 19036.

LITTERATUUR:

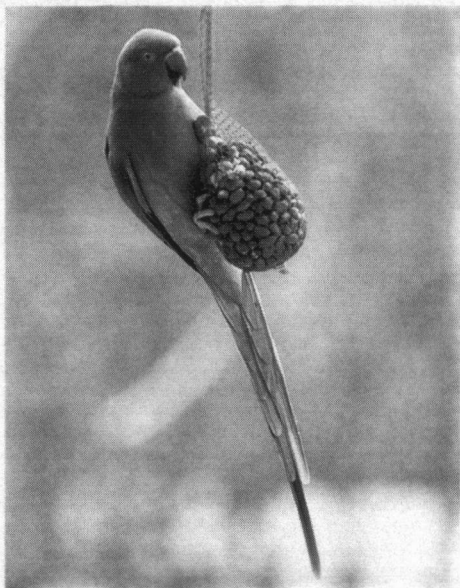
Bijlsma, R.G. (1990): Broedvogels van het Voorsterbos in 1990. Sovonrapport 90/15. Sovon, Beek-Ubbergen.

Bijlsma, R.G. (1990): Broedvogels van het Kuinderbos in 1990. Sovonrapport 90/16. Sovon, Beek-Ubbergen.
Bremer, P. (1992): Wilde planten en dieren in de Noordoostpolder. IVN, Noordoostpolder.
Teixeira, R.M. et al (1979): Atlas van de Nederlandse Broedvogels. Vereniging tot Behoud van Natuurmonumenten, in samenwerking met Sovon.

Halsbandparkieten

Op mijn stukje 'De Halsbandparkiet nog steeds in Nederland' ontving ik van de heer J. Werz, Zocherstraat 35 III, 1054 LS Amsterdam een reactie die ik hieronder graag voor u citeer.

'Zoals ik telefonisch onlangs al meedeelde, ben ik erg verbaasd over de klaarblijkelijke onbekendheid bij vogelaars in den lande met de, toch vrij grote populatie Halsbandparkieten in en om Amsterdam. Zoals u al opmerkte zullen veel waarnemers het niet de moeite vinden om de aanwezigheid van deze soort te melden. Toch had de titel van uw stukje wat mij betreft beter kunnen zijn: 'Halsbandparkiet nooit meer weg uit Nederland'.

Halsbandparkiet op een netje met pinda's, Zocherstraat, Amsterdam.
Naar een kleurenfoto van J. Werz.

Hierbij enige feiten om u een idee te geven. Ik woon sinds 1962 aan het Vondelpark in Amsterdam. Sinds 1973 was daar een kleine groep kennelijk ontsnapte Halsbandparkieten waar te nemen. De eerste jaren bleef dit groepje stabiel klein (circa vijftien exemplaren). Vanaf 1980 is hier sterk verandering in gekomen. Sedert die tijd kan ik ze zelfs vanuit mijn kantoor op de Lauriergracht over zien komen. Vanaf toen heb ik ze, niet systematisch, ook regelmatig in andere Amsterdamse parken (Beatrixpark, Rembrandtpark en, inderdaad, Frankendael) waargenomen.

Momenteel is het al circa tien jaar zo dat ik op mijn netjes pinda's voor de mezen in de winter meer Halsbandparkieten (zie foto) krijg dan me-

zen. In de populier op twintig meter van mijn dakterras zitten dan zo'n twintig à dertig exemplaren min of meer ongeduldig op hun beurt te wachten. Soms is het zo'n kabaal van met elkaar om een plaats op een van de pindanetjes vechtende parkieten, dat ik uit arren moede een tijdje maar geen nieuwe ophang.

In de zomer, bij mooi weer, zijn tegenwoordig bij zonsondergang soms achterelkaar om de paar minuten groepjes van vijftien à twintig exemplaren waar te nemen, die in de richting van de zon wegvliegen. Ik schat soms zo'n 150 stuks uit het Vondelpark en directe omgeving alleen. Mijn vermoeden is dat er in en om Amsterdam zeker zo'n driehonderd exemplaren moeten huizen.

Om een verhaal dat veel langer zou kunnen zijn toch wat kort te houden: De Halsbandparkiet is hier om nooit meer te verdwijnen. Ze hebben zich, als enige exotische soort, op verbazingwekkende wijze aangepast aan de koude en de grauwe. Er moeten veel meer soorten exoten, ook andere papegaaiachtigen, ontsnappen of worden losgelaten als de eigenaar geen zin meer in ze heeft, maar die redden het geen van alle. Alleen de Halsbandparkiet redt het kennelijk, mede door het grote voedselaanbod van de mens en zal ook in 2094 niet uit Nederland weg te denken zijn.

Ik heb ze overigens, behalve in Kent ook al in de buurt van Düsseldorf en bij Solingen waargenomen.'

De reactie van de heer Werz spreekt voor zich en het lijkt mij dan ook zeker gewenst dat wij de verdere ontwikkelingen van de Halsbandparkiet in Nederland wat nauwgezetter zullen gaan volgen.

■ H.J. Lichtenbeld, Valparaisodreef 47, 3563 VL Utrecht.

Halsbandparkieten in Amsterdam

Al een paar jaar komen er ook Halsbandparkieten voor in het Beatrixpark te Amsterdam. Soms zien wij er wel vijftien stuks tegelijk, maar er zijn er vast wel meer. Ze broeden in oude spechtegaten en terwijl het wijfje broedt, zit het mannetje naast het gat.

Ze vliegen van het Beatrixpark ook wel naar het Vondelpark of het Amstelpark.

In de tijd toen er een paar jaar geleden in het Vondelpark werd geschaatst, woei de 'parkieten-boom' in het Vondelpark om en waren ze daar hun belangrijkste broedplaats kwijtgeraakt.

■ Mevrouw Tine van der Woerd, Richard Wagnerstraat 20, 1077 VV Amsterdam.

Het is vanzelfsprekend dat men op plaatsen waar de Halsbandparkieten dagelijks zijn te zien, maar zelden aantekening houdt van de waargenomen vogels. Toch is dat, zo blijkt nu, aan te bevelen.

Redactie.

Halsbandparkiet nog steeds in Rotterdam en omgeving

Sinds 1986 is een kleine kolonie Halsbandparkieten gevestigd op het Landgoed 'De Tempel' in Rotterdam-Overschie. Deze kolonie is al jaren stabiel. Het aantal exemplaren bedraagt 14-16 vogels.

Enerzijds komt dit door de vrij matige broedre-

sultaten, anderzijds door natuurlijke sterfte en door predatie van de Sperwer, die er zo af en toe één bemachtigt. De Halsbandparkieten slapen en broeden in oude spechtegaten (vooral in Es-sen) en voeren zich met fruit, granen, zaden en jonge boomknoppen van vooral de Paardekastanje.

Vanaf het Landgoed 'De Tempel' worden er dagelijks (voedsel)vluchten gemaakt naar de bebouwde kom van Overschie (oliefabriek en duivenhouders) en in de zomer nog verder in zuidelijke en zuidoostelijke richting via het park Zestienhoven naar Schiebroek, het Plaswijckpark tot in het Kralingse Bos.

In noordelijke richting vliegen de Halsbandparkieten nooit verder dan de een kilometer ten noorden van het Landgoed 'De Tempel' gelegen Begraafplaats Hofwijk. 's Winters bezoeken de Halsbandparkieten graag de wintervoederingsplaatsen en hangen frequent aan de zaadbollen, vetbollen en zakjes met pinda's.

Sinds een paar jaar is er ook een kolonie Halsbandparkieten aanwezig in de bebouwde kom van Rotterdam-Overschie. Het aantal exemplaren van deze kolonie bedraagt ruim 25, geteld op hun slaapplek in diverse bomen. Contact tussen de twee kolonies is er ongetwijfeld wel, echter zonder dat dit tot gevolg heeft gehad dat beide kolonies samensmelten; integendeel getalsmatig blijven beide kolonies op het zelfde niveau.

■ Peter van Dalen, Vereniging voor Natuur- en Milieubescherming, Noordrand Rotterdam (VNMN), Meidoornhoek 82, 3053 BE Rotterdam, 010 - 4 188 467.

Halsbandparkiet steeds vaker in Nederland, ook rond Den Haag

Lezing van het artikelje over de Halsbandparkiet in het laatste nummer van Het Vogeljaar deed mij tot de conclusie komen dat er een verkeerde kop boven stond. Ik begreep bovendien dat de schrijver ervan, niet op de hoogte was van de inventarisatierapporten van de Haagse Vereniging voor Vogelbescherming van de afgelopen zes, zeven jaar. De daarin voorkomende waarnemingen zouden hem tot geheel andere opvattingen hebben moeten brengen.

De Haagse vogelwachters hebben in een ruime kring rond Den Haag, - in Wassenaar, Voorburg, Rijswijk, - in toenemende mate broedgevallen vastgesteld, zoals uit het hieronder volgende staatje moge blijken.

	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
park Ockenburg (Loosduinen)	2	2	2	-	-	-	-
De Voorden (Rijswijk)	2	2	2	2	2	2	3
Te Werve (Rijswijk)	-	-	-	-	-	1	3
Vreugd en Rust (Voorburg)	-	4	7	-	11	11	12
Clingendael (Wassenaar)	-	-	-	-	-	1	2
totaal broedgevallen	4	8	11	2	13	15	20

Opvallend is dat de meeste broedgevallen voor-

komen in hoogopgaand bos - de Halsbandparkiet is een hollenbroeder - op een zelfde oude strandwal (De Voorden - Te Werve - Vreugd en Rust). De grootste concentratie is te vinden in Voorburg. Ook in parkjes en plantsoenen die niet worden geïnventariseerd.

Op een groter aantal plaatsen is de Halsbandparkiet in de afgelopen jaren waargenomen. In de Madesteinpolder bij Monster, het Wilhelminapark in Rijswijk, de Vogeltuinen Paroussia in Wassenaar en in Meer en Bos bij Kijkduin. Al met al een toenemende aanwezigheid. Of wij er blij mee moeten zijn is een andere vraag.

■ Herman F. Leuvenink, Minister Gerbrandystraat 18, 2631 AP Nootdorp, 01731 - 9818.

Vergelijking van vogelgidsen

Met de komst van de nieuwe vogelgid van Lars Jonsson is het aardig om de soorten te vergelijken die in verschillende vogelgidsten voorkomen. In het volgende verhaal heb ik me geconcentreerd op de vergelijking tussen de Jonsson en de Heinzel. Aan het eind vergelijk ik deze twee gidsten met de Engelse versie van de Bruun.

De Jonsson en de Heinzel beschrijven beide de vogels van Europa, Noord-Afrika, ten noorden van de Sahara en het Midden-Oosten. Het aantal soorten dat is afgebeeld en beschreven in de Heinzel en de Jonsson is bijna gelijk: de Jonsson heeft er 670 en de Heinzel 680, waarbij moet worden opgemerkt dat Jonsson sommige soorten beschrijft zonder er een afbeelding bij te plaatsen (een voorbeeld hiervan is de Nijlgans). Nu is het niet zo dat alle 670 soorten uit de Jonsson in de Heinzel zijn terug te vinden. 615 soorten worden in beide gidsten beschreven. Het is interessant de soorten te bekijken die maar in één van beide gidsten worden beschreven. Na wat gepuzzeld blijkt dat de Heinzel 47 vogelsoorten beschrijft uit Noord-Afrika en het Midden-Oosten, die in de Jonsson ontbreken (39 soorten) of als dwaalgast in de tekst bij andere vogels worden genoemd (negen soorten). Daarintegen heeft Jonsson veel meer dwaalgasten uit Noord-Afrika en Siberië afgebeeld en beschreven dan Heinzel, maar liefst 41 soorten. Hiervan worden er 17 soorten als dwaalgast in een aparte lijst achterin de Heinzel genoemd. Verder zijn er in de Jonsson zeven ondersoorten uit de Heinzel verheven tot soort, bijvoorbeeld de Geelpootmeeuw die als ondersoort van de Zilvermeeuw wordt beschouwd. De Jonsson beschrijft ook de Algerijnse Boomklever, een vogel die pas in 1975 is ontdekt. Jaap Taapken beschreef die al uitgebreider in het deel 'Alpen en Middellandse-Zeegebied' in de serie 'Vogels in hun eigen omgeving' (bladzijde 144) van Lars Jonsson.

Verder hebben de gidsten kleine verschillen in de soorten die hier op het noordelijk halfrond als verdwaald aan kunnen worden gemerkt, bijvoorbeeld de Kaapse Duif (in de Heinzel) en de Wenkbrauwwalbatros (in de Jonsson). Omdat de Heinzel uit het Engels is vertaald, worden in plaats daarvan een paar ingevoerde vogels vermeld die zich voornamelijk in Groot-Brittannië weten te handhaven (bijvoorbeeld de Goudfazant).

Ten slotte heb ik de Engelse versie van de Bruun met deze twee gidsten vergeleken. De Bruun vermeldt 584 soorten met afbeeldingen, die op twee Amerikaanse dwaalgasten na, (*Zonotrichia ilaca* en *Z. melodia*), in de Jonsson of de Heinzel worden afgebeeld en beschreven. De vogelsoorten die niet in de Bruun zijn afgebeeld, zijn dwaalgasten uit Noord-Amerika en Azië en soorten uit het Midden-Oosten en Noord-Afrika, (de Bruun beschrijft de soorten van het Midden-Oosten en Noord-Afrika niet, maar geeft wel de verspreiding in dat gebied aan op de kaartjes als de soort is opgenomen). Een uitgebreide lijst (107 soorten) van dwaalgasten wordt achterin de Bruun gegeven.

Mijn conclusie is dat alle drie vogelgidsten de soorten voor Europa compleet beschrijven. De Heinzel beschrijft meer soorten in Noord-Afrika en het Midden-Oosten dan de Jonsson en de Bruun. De Jonsson heeft meer aandacht voor Amerikaanse dwaalgasten die in Noordwest-Europa kunnen worden gezien. Verder besteedt de Jonsson als enige veel aandacht aan verschillen tussen ondersoorten waarvan de Papegaaiduiker met de Britse en de noordelijke ondersoort een goed voorbeeld is.

■ Gerrit J. Kramer, Jan van Polenestraat 60, 1962 XD Heemskerk, 02510 - 31 524.

GEBRUIKTE VOGELGIDSTEN:

Lars Jonsson: Vogels van Europa, Noord-Afrika en het Midden Oosten. Uitgever: Thieme, Baarn, 1994, 1ste druk.

H. Heinzel, R. Fitter & J.F. Parslow: Gids Europese vogels. Alle vogels van Europa Noord-Afrika en het Midden-Oosten. Uitgever: Thieme, Baarn, 1990, 8ste druk.

B. Bruun: Birds of Britain and Europe. Uitgever: Hamlyn Publishing company, 1987, 5de druk.

Natuurbescherming in Moskou?

De Raad van Afgevaardigden in Moskou heeft het planningsinstituut van die stad gevraagd om een studie over de open plekken in deze stad. De publikatie hiervan heeft inmiddels (mei 1993) plaatsgevonden. Het netwerk van open ruimten omvat natuurlijke graslanden, bossen, vochtgebieden, stromende wateren, cultuurland en geïsoleerde objecten.

Dertig procent van de bossen blijkt te lijden onder de druk van recreatie. Honderdtwintig van de duizend soorten planten blijken te worden bedreigd in hun voorkomen. Vierentwintig van de honderdzevennegentig aangetroffen soorten gewervelden genieten, althans officieel, bescherming.

Men is momenteel doende een aantal praktische richtlijnen en plannen op te stellen om de natuurlijke rijkdom van Moskou en omgeving te behouden.

■ Nadere informatie: Dr. K. Avilova, Vertebrate Zoology Dept. Biological Faculty, Moscow State University, Moscow 119899, Rusland.